

<https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-08>
УДК 331.5.364

Аліна Юріївна Стожок

аспірантка

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

просп. Берестейський (Перемоги), 54/1, Київ, 03057, Україна

stozhokalina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1315-7854>

СОЦІАЛЬНА МОБІЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ІНДИКАТОР ЇХ СОЦІАЛЬНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ

У статті висвітлено питання взаємозв'язку між соціальною вразливістю та соціальною мобільністю, де остання є фактором вразливості та предиктором настання соціальних ризиків, зважаючи на тривалі активні бойові дії, породжені повномасштабним вторгненням Росії. Під час дослідження були застосовані такі методи, як загальнонаукові, аналізу, мета-аналізу, порівняння, синтезу, обробки даних, системного підходу. Розглянуто індекс соціальної вразливості у різних географічних регіонах та акцентовано на важливості застосування індексу для відновлення України з урахуванням наслідків російського повномасштабного вторгнення. Проаналізовано причини, які зумовили посилення соціальної вразливості, серед яких значну увагу присвячено вимушеній міграції українського населення, фізичній та ментальній травматизації, реструктуризації ринку праці, нерівності доступу до соціальних послуг. Аргументовано необхідність взаємозагальної участі держави, бізнесу та громадських інститутів у реабілітації та інтеграції соціально вразливих осіб, накопиченні їхнього соціального та людського капіталу, забезпеченні доступом до систем соціального захисту, формуванні інклюзивного середовища, розробленні програм повернення українських біженців. Досліджено діяльність Державної служби зайнятості щодо підтримки ветеранів, учасників бойових дій та ветеранів з інвалідністю. Представлено до огляду участь українських компаній у професійній інтеграції ветеранів шляхом створення інклюзивного середовища та надання можливостей професійного навчання. Здійснено аналіз основних індикаторів якості життя та показника щастя з метою висвітлення пріоритетності впровадження програм посилення доброчесності, належного врядування та демократичності з урахуванням людиноцентричного та гендерно-чутливого підходів. Обґрунтовано важливість ініціатив та заходів щодо посилення соціально-економічної стійкості та відновлення держави для досягнення цілей на шляху до європейської інтеграції. Доведено, що в умовах воєнного стану соціальна мобільність працюючого населення є фактором посилення соціальної вразливості, отже й ймовірності настання соціальних ризиків.

Ключові слова: соціальна вразливість, соціальна мобільність, працівники, соціальні ризики, людський капітал, євроінтеграція.

JEL Classification: J62; J24; J28; M15; M54.

Як цитувати: Стожок, А. Ю. (2024). Соціальна мобільність працівників як індикатор їх соціальної вразливості. *Соціальна економіка*, 68, 94-104. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-08>

Вступ. Для того, аби протистояти шкідливим факторам навколишнього середовища, людський організм повинен мати стійкий імунітет. Для того, аби протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам та небезпекам, суспільство повинно мати стійку політичну, економічну та соціальну безпеку. У разі коли зазначене слабне, суспільство стає вразливим. На рівні із іншими

соціально-економічними показниками, соціальна вразливість є індикатором негативних змін у суспільстві та його спроможності протидіяти змінам. Відтак, для кількісного та якісного аналізу готовності суспільства протидіяти загрозливим факторам (природним чи спричинених людиною) застосовують індекс соціальної вразливості. Варто зауважити, що хоча й виміри дослідження

© Стожок А. Ю., 2024

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0.

індексу соціальної вразливості є переважно сталими, їх наповнення різняться залежно від географічного розташування зони дослідження. До прикладу, вимірювання індексу соціальної вразливості у США та Європі не є однаковим. Ба більше, фактори та інструменти оцінювання індексу соціальної вразливості і механізм впровадження регуляторних заходів у різних штатах суттєвою мірою відрізняються^{1 2 3}. Дослідження соціальної вразливості у Європейському Союзі націлене на використання інтегрованого індексу соціальної вразливості, який охоплює 43 індикатори у соціальній, економічній, політичній та екосистемній площинах⁴. Таким чином, зростання кожного індикатора призводить до зменшення соціальної вразливості та зміцнення демократичних цінностей у суспільстві.

Актуальність теми дозволила сформулювати мету статті, яка полягає у виявленні та аналізі взаємозв'язку між соціальною вразливістю та соціальною мобільністю українських працівників шляхом аналізу інтеграційних процесів вимушено переміщеного українського населення як на європейському ринку праці, так і на регіональних ринках праці України. Завданнями дослідження є висвітлення потреб вразливих соціальних груп і викликів, які постають перед державою та громадськими інститутами щодо відновлення та реінтеграції соціально вразливих осіб, а також наголошення на важливості формування інклюзивного суспільства як одного із першочергових кроків до євроінтеграції України. Об'єктом дослідження є працівники, зокрема вимушено переміщені особи. Предмет дослідження полягає у взаємозв'язку між соціальною вразливістю та соціальною мобільністю працівників.

Огляд літератури. Проблематика соціальної мобільності працюючого населен-

ня є актуальною в умовах воєнного стану, зважаючи на вимушене переміщення населення. Українські науковці продовжують присвячувати свої праці питанням мобільності робочої сили під час війни. Зокрема, когорта українських науковців (Малиновська & Яценко, 2024; Майданік, 2024; Libanova & Pozniak, 2023) досліджують процеси соціальної мобільності через вимушену міграцію українського працездатного населення внаслідок повномасштабної війни, спрямовуючи фокус досліджень на регіональну специфіку. Автори наголошують на важливості державної політики щодо розвитку трудового потенціалу, що є необхідною умовою для забезпечення соціальної стійкості. Зарубіжні дослідники (Cottle Hunt & Caliendo, 2023; Neidhöfer, Ciaschi, & Gasparini, 2024) посилюють тему стійкості та економічного розвитку шляхом дослідження соціальної мобільності через призму стійкості суспільства в умовах глобальних ризиків, загроз та викликів, наголошуючи на важливості соціального забезпечення. Крім того, вчені (Bilgel & Karahasan, 2024) підкреслюють вагомість дослідження процесів мобільності на ринку праці через призму впливу наслідків пандемії COVID-19 на зайнятість та людський капітал, який ключовим фактором мобільності, а також на якість життя працездатного населення (Alfano, Mariotti, & Nappo, 2024). Безперечно, цей аспект дослідження має місце у публічному дискурсі, тому автори (Kawaguchi, Kitao, & Nose, 2022) зосереджують увагу на посиленні соціальної мобільності працівників шляхом впровадження дистанційної зайнятості. Ваговим питанням проблематики дослідження процесів соціальної мобільності є її інтерпретація як соціального ліфта, який впливає на розрив між працевлаштуванням іммігрантів та громадян, для подолання якого, як зазначають науковці (Piton & Rusx, 2021), необхідно приблизно десять років. Варто зауважити, що тематика соціальних ліфтів є досить популярним аспектом дослідження у контексті зниження нерівності у доходах (Rohenkohl, 2023). Не менш вагомим є аналіз професійних переміщень (Abolhassani, 2024), що є основою поширення знань та навичок, які впливають на підвищення продуктивності праці та є каталізатором інноваційного розвитку (Behera, Jain, & Sharma, 2024). Варто зауважити, що, на думку авторів, трудова мобільність є чинником формування кадрового потенціалу компаній, що підвищує їх ефективність в умовах цифровізації економіки. Чільне місце у дослідженні процесів соціальної мобільності займає аналіз відпо-

1 Digital Social Vulnerability Index Technical Whitepaper. UNDP. URL: <https://www.undp.org/publications/digital-social-vulnerability-index-technical-whitepaper> (дата звернення: 10.09.2024).

2 A Validity Assessment of the Centers for Disease Control and Prevention / Agency for Toxic Substances and Disease Registry Social Vulnerability Index (CDC/ATSDR SVI). Atlanta (GA): U.S. Department of Health and Human Services. URL: https://www.atsdr.cdc.gov/placeandhealth/svi/publications/publications_materials.html (дата звернення: 10.09.2024).

3 Vermont Social Vulnerability Index (SVI) / Vermont Department of Health. U.S. Census ACS 2016-2020. URL: <https://ahs-vt.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=9478be15d6d4410f8eef8d420711310b> (дата звернення: 10.09.2024).

4 Towards a European wide vulnerability framework. JRC Technical Report. Publications Office of the European Union. Luxembourg, 2023. 52 p. DOI: <https://doi.org/10.2760/353889>

відності навичок ринку праці. Відтак, дослідники (Bidwell, Choi, & Fernandez-Mateo, 2023; Hollister, Karunakaran, & Cohen, 2023; Hunt, Cockburn, & Bessen, 2024) представляють соціальну мобільність як кар'єрний розвиток в умовах технологічного прогресу завдяки опануванню нових навичок, які відповідають вимогам ринку праці. Науковими є результати дослідження питання взаємозв'язку навичок та мобільності працівників, що посилює їх залученість та утримання (Xiao & Dahlstrand, 2023), й вирівнює гендерний дисбаланс між секторами та професіями на ринку праці (Adhikari, Vethman, & Vos, 2024).

Слід зауважити, що для всебічного розкриття теми статті, необхідним є дослідження теоретичного підґрунтя соціальної вразливості. Насамперед варто зазначити, що це явище розглядається (Thomas, 2020) як результат соціальної нерівності, обумовленої складними екологічними, економічними та соціальними умовами. Дослідники (Sneha & Sunil, 2023) теж підкреслюють вагомість політичних та економічних детермінантів вразливості, які визначають доступність ресурсів, механізми захисту, а також можливості й добробут населення, що перебувають під загрозою. Зважаючи на наслідки пандемії COVID-19, пріоритетним напрямом досліджень став аналіз соціально-економічних індикаторів вразливості населення з метою розроблення програм мінімізації впливу наслідків пандемії (Calderón-Larrañaga, Dekhtyar, Vetrano, Bellander, & Fratiglioni, 2020; Fallah-Aliabadi, Fatemi, Heydari, Khajehaminian, Lotfi, Mirzaei, & Sarsangi, 2022). Українські науковці розглядають соціальну вразливість у контексті міграції як одного із ключових чинників соціальних ризиків, зосереджуючи увагу на оцінці наслідків вимушених міграційних переміщень (Лібанова, Позняк, & Цимбал, 2022; Біль, 2022). Крім того, питання оцінки ризиків досліджується з інших аспектів: як вплив певних факторів (Андрусин, 2022), як здатність особи справлятися з складними, життєвими обставинами (Риндзак, 2021), як причини порушення балансу стабільності у життєдіяльності людини та населення (Бідак, 2023), у контексті зменшення чутливості до соціальної нерівності (Стожок, 2024). Варто зауважити, що попри зацікавленість тематикою мобільності працюючого населення науковою спільнотою, малодослідженими залишаються аспекти впливу соціальної мобільності працюючого населення в умовах війни на посилення соціальної вразливості та настання соціальних ризиків.

Методологія дослідження. Для досягнення мети статті під час дослідження було розкрито теоретичні та практичні аспекти соціальної мобільності українського працездатного населення за допомогою методів індукції, дедукції, узагальнення та класифікації. Крім того, було досліджено сучасні процеси соціальної мобільності, які призводять до ймовірності настання ризику соціальної вразливості, шляхом якісного та кількісного аналізу офіційної статистичної інформації національних та міжнародних баз даних. Використання статично-порівняльного аналізу дозволило дослідити взаємозв'язок між соціальною вразливістю та соціальною мобільністю працівників, а завдяки застосуванню системного підходу було зроблено висновок про важливість розроблення ефективного механізму мінімізації соціальних ризиків.

Основні результати. Застосовуючи показник соціальної вразливості в Україні з урахуванням реалій сьогодення, можемо виділити компоненти, які найбільше піддаються впливу через активні бойові дії та згубно впливають на рівень соціальної вразливості в Україні, зокрема: чисельність осіб, які постраждали від воєнних дій, чисельність осіб з інвалідністю, витрати на довготривалий медичний догляд, поява передчасної вікової залежності, нерівність у доходах, політична нестабільність, економічні втрати внаслідок кліматичних змін, ризик соціальної ізоляції та бідності, ризик матеріальної скрути, рівень безробіття, рівень міграції¹. Таким чином, зростання цих індикаторів у поєднанні із наслідками затяжної війни посилює соціальну вразливість українського населення, роблячи його більш чутливим до настання соціальних ризиків.

Варто зауважити, що в Україні соціальна вразливість як явище за період незалежності не знижувалася, а навпаки мала зростаючий вектор, змінюючись лише за масштабістю. Вторгнення Росії з 2014 року посилило соціальну вразливість та зумовило потребу у формуванні соціальних послуг з урахуванням появи нових суб'єктів ринку праці. Крім того, війна породила довготривалі наслідки, такі як руйнування соціальної та житлової інфраструктури, суттєві гендерні диспропорції на ринку праці, які зумовили нерівномірне навантаження на систему соціального захисту, зростання рівня безробіття, викликаного релокацією та

1 Towards a European wide vulnerability framework. JRC Technical Report. Publications Office of the European Union. Luxembourg, 2023. 52 p. DOI: <https://doi.org/10.2760/353889>

закриттям бізнесу, вимушену міграцію жінок, дітей та людей похилого віку, зростання вартості життя, фізичну та психологічну травматизацію населення. Вищезазначені фактори активізували необхідність українців змінювати власне життя, мігрувати як просторово, так і переміщуючись у професійній та соціальній площинах. Зважаючи на це, перед державою постало завдання посилення захисту населення зі значним акцентом на сформовані війною вразливі категорії осіб шляхом розширення набору соціальних послуг, зорієнтованих на створення інклюзивних інститутів суспільства.

Загально визнаною є думка, що соціальна мобільність населення породжена його прагненнями до кращих змін. З часів незалежності українці вдавались до міграційних рухів задля вищої якості життя, зокрема кращого заробітку. Вимушене переміщення українців нівелювало ідею «пошуку кращого життя», натомість сформувавши потоки українських біженців, масштабність яких світ не бачив з часів Другої світової війни, з метою захисту¹. Відтак, питання вимушеної міграції постало каталізатором змін у суспільстві (не лише в українському) та економіці (зокрема і у глобальній), спричинивши низку негативних наслідків.

Запроваджений Європейським Союзом (ЄС) 4 березня 2022 року механізм тимчасового захисту українців містить 5 напрямів соціальної підтримки, спрямованих на надання місця проживання, доступу до ринку праці та житла, медичної допомоги, соціальної допомоги, доступу до освіти для дітей². Та попри те, що ЄС розробив покроковий механізм щодо впровадження та реалізації тимчасового захисту вимушено переміщеного українського населення, інтеграція українців у європейську спільноту не є швидкою, зважаючи на можливість реалізації основних прав: проживання (житло та їжа), навчання, лікування, робота, соціальна допомога. Крім того, зважаючи на те, що європейський ринок праці характеризується дефіцитом кваліфікованої робочої сили, успішної інтеграції можна досягти шляхом заохочення

роботодавців до найму українських фахівців, а також залучення державних та регіональних служб зайнятості до активного посередництва між європейськими роботодавцями та українськими найманими працівниками з метою правового регулювання трудових відносин, адаптації потреб та навичок українських фахівців до вимог компаній, злагодженої та безперешкодної інтеграції на ринку праці³.

За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), наразі майже 6,5 млн осіб є біженцями (тимчасово переміщеними особами (ТПО)) за кордоном, а 3,7 млн осіб є переміщеними всередині країни (ВПО)⁴. Згідно із дослідженням агентства Організації Об'єднаних Націй (ООН) у справах біженців⁵, яке охоплює переміщення українців за період з жовтня 2023 року по травень 2024 року, серед опитуваних респондентів-мігрантів (Білорусія, Болгарія, Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Молдова, Польща, Румунія, Словаччина), середній вік яких становив 45 років, 63% складають жінки. Крім того, детальний аналіз опитування свідчить, що найбільшу частку становлять особи (52%), основною діяльністю яких в Україні була робота за наймом, з найбільшим відсотком у Латвії (58%). Найменшу частку складають студенти (5%) з найбільшим відсотком у Польщі (5%) (рис. 1). Вимушена міграція внесла значні корективи у життя українців, що ілюструють наступні дані (рис. 2). Аналіз опитування щодо діяльності в країні тимчасового перебування виявив значне зростання безробітних (17% порівняно з 5% тимчасово переміщених осіб, які мали статус безробітного в Україні) з найбільшим відсотком у Литві (31%). Також зафіксовано збільшення кількості осіб, які змушені здійснювати сімейний догляд (14% порівняно з 10% осіб з цим статусом в Україні) з найбільшим відсотком у Молдові (28%). Варто зауважити, що дослідження діяльності осіб працездатного віку дозволило встановити скорочення частки працевлаштованих осіб (37%) та появу нової категорії — осіб, які працюють дистанційно

1 Ukrainian refugee crisis: the current situation. Information service of the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukrainian-refugee-crisis-current-situation-encs> (дата звернення: 10.09.2024).

2 Ukrainian refugees: EU member states welcome the proposal to extend temporary protection / European Council Council of the European Union. Press Release. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/13/ukrainian-refugees-eu-member-states-welcome-the-proposal-to-extend-temporary-protection/> (дата звернення: 10.09.2024).

3 Вимушені переселенки з України в європейські країни: нова реальність. Київ: ТОВ «Вістка», 2022. 120 с. URL: <https://home.ednannia.ua/analytics/data-catalog/286> (дата звернення: 10.09.2024).

4 Millions Assisted, Millions More Still in Need Two Years into Ukraine War, Says IOM. URL: <https://ukraine.iom.int/news/millions-assisted-millions-more-still-need-two-years-ukraine-war-says-iom> (дата звернення: 10.09.2024).

5 Protection Risks and Needs of Refugees from Ukraine / UNHCR. Regional Protection Profiling & Monitoring. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/dataviz/330?sv=54&geo=0> (дата звернення: 10.09.2024).

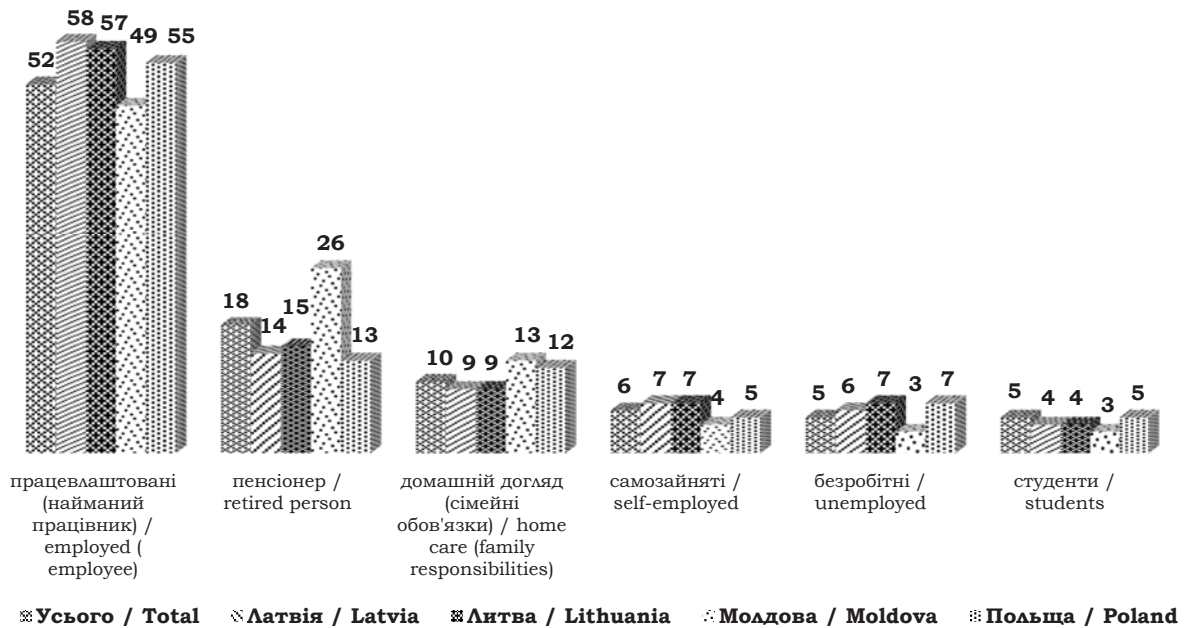

Рис. 1. Основна діяльність в Україні до війни, розподіл за країнами, %

Fig. 1. Main activity in Ukraine before the war, distribution by countries, %

Джерело: побудовано автором за даними Агентства ООН у справах біженців*

Source: built by the author according to the data of UNHCR*

* Protection Risks and Needs of Refugees from Ukraine / UNHCR. Regional Protection Profiling & Monitoring. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/dataviz/330?sv=54&geo=0> (дата звернення: 10.09.2024).

(5%) з найбільшим відсотком у Польщі (5%), що свідчить про успішність інтеграції.

Необхідно зауважити, що, порівняно з тенденціями працевлаштування вимушено переміщених осіб за кордоном, ситуація щодо зайнятості на внутрішньому ринку праці є більш втішною. Так, з січня по червень 2024 року було працевлаштовано 20,5 тис. осіб, з яких 7,7 тис. осіб було працевлаштовано з компенсацією витрат на оплату праці.¹

Все ж слід наголосити на тому, що вимушено переміщене населення є не менш вразливим з огляду на труднощі адаптації на новому місці перебування, фінансову нестабільність, невпевненість у майбутньому, синдром відкладеного життя, втрату самоідентифікації. Крім того, зважаючи на структуру вимушено переміщеного українського населення, слід підкреслити, що значну частку складає населення працездатного віку з вищою освітою². Це своєю чергою свідчить про перерваний страховий та

трудоий стаж, знецінення людського та соціального капіталу, професійну дезорієнтацію.

Наслідки активних бойових дій висвітлили проблеми, які були невирішеними у довоєнні роки, а саме діяльність інклюзивних інститутів на шляху до соціальної справедливості. Наразі питання інклюзивності є критичним, зокрема зважаючи на його соціальну складову: люди з інвалідністю не бачать своєї затребуваності у суспільстві через неможливість бути його повноправним членом. Саме тому державні стратегічні програми мають бути спрямовані насамперед на надання можливостей особам з інвалідністю працездатного віку жити повноцінне особисте та професійне життя, а не на розробку системи пільг та гарантій, що посилюватиме соціальну ізоляцію. Після повернення з війни багато чоловіків та жінок працездатного віку потребуватимуть самореалізації, визнання, гідного працевлаштування. Відтак, соціальна політика щодо таких людей має перейти від ексклюзивного до інклюзивного підходу, а саме: замість значних витрат на пільги та виплати для забезпечення соціальної підтримки (що є сумнівно ефективним із соціально-економічної точки зору) створити умови для активного залучення нових суб'єктів

1 Гранти для ветеранів та другого із подружжя. Статистика: Інфографіка / Державна служба зайнятості. URL: <https://dcz.gov.ua/stat/infograph> (дата звернення: 10.09.2024).

2 Protection Risks and Needs of Refugees from Ukraine / UNHCR. Regional Protection Profiling & Monitoring. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/dataviz/330?sv=54&geo=0> (дата звернення: 10.09.2024).

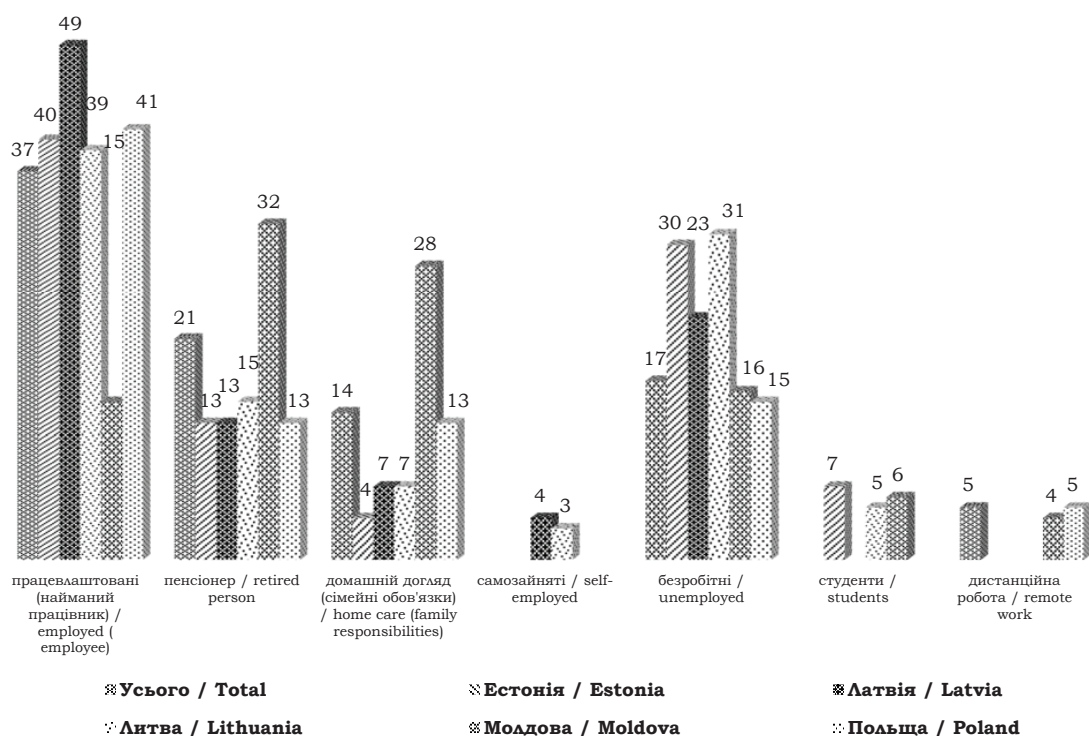

Рис. 2. Діяльність в країні тимчасового перебування, розподіл за країнами, %

Fig. 2. Main activity in the host country, distribution by countries, %

Джерело: побудовано автором за даними Агентства ООН у справах біженців*

Source: built by the author according to the data of UNHCR*

*Protection Risks and Needs of Refugees from Ukraine / UNHCR. Regional Protection Profiling & Monitoring. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/dataviz/330?sv=54&geo=0> (дата звернення: 10.09.2024).

ринку праці у соціальні, економічні та політичні процеси. Крім того, варто зауважити, що ексклюзивний підхід, який функціонує нині, має низку негативних наслідків, зокрема навантаження на фіскальну та пенсійну системи через недоотримання доходів громадами та державою, погіршення родинних взаємин, рецесію людського та соціального капіталу, зростання рівня злочинності¹.

Вагомими аспектом є залучення людського капіталу на рівні громад не лише з метою координування втілення програм реінтеграції та соціальної підтримки для забезпечення їх відкритості та прозорості, а й також задля їх ефективної реалізації. Крім того, аби формування, реалізація та регулювання політики щодо професійної, трудової і соціальної реабілітації та реінтеграції відбувались з урахуванням раціонального використання коштів, необхідно впроваджувати та застосовувати принципи «гроші йдуть за людиною» (фінансування

спрямоване безпосередньо на комплекс послуг, який необхідний особам, які здобули інвалідність внаслідок війни, а не на утримання закладів охорони здоров'я, реабілітаційних центрів, громад). Це дозволить якісно покращити спектр медичних та соціальних послуг, які надаватимуть центри реабілітації та громади як у короткотривалому, так і у довготривалому періодах².

Вагомим внеском є допомога українських компаній у поверненні ветеранів до цивільного та професійного життя. Згідно із соціологічним дослідженням Українського фонду ветеранів, проведеного серед ветеранів, які на сьогодні не несуть службу у Силах оборони, та чинних військовослужбовців, статус учасника бойових дій мають 74,5% респондентів, статус особи з інвалідністю внаслідок війни – 15,92%, статус ВПО – 9,2%, 1,25% є членами родини загиблого, а 16,59% не мають жодного статусу³.

2 Людиноцентрична модель єдиної системи реабілітації, соціального захисту та повернення ветеранів і ветеранок до цивільного життя. БФ «Здорові рішення для відкритого суспільства». 2024. 108 с. URL: <https://home.ednannia.ua/analytics/data-catalog/328> (дата звернення: 10.09.2024).

3 Актуальні потреби та бачення можливостей для

1 Вимушені переселенки з України в європейські країни: нова реальність. Київ: ТОВ «Вістка», 2022. 120 с. URL: <https://home.ednannia.ua/analytics/data-catalog/286> (дата звернення: 10.09.2024).

Важливими є дані щодо потреб ветеранів, оскільки саме вони можуть висвітлити прогалини у соціальному забезпеченні цієї вразливої категорії осіб. Серед найбільш нагальних потреб є фінансова підтримка (56,16%), зміцнення здоров'я (52,44%) та придбання житла (29,23%). Серед підприємницьких намірів значна частка ветеранів потребує залучення інвестицій (27,22%) та нефінансової підтримки у веденні власної справи (15,19%). Складною є ситуація житла: 6,65% ветеранів потребують покращення житлових умов, а 2,88% – відновлення житла. Невтішною є позиція ветеранів на ринку праці: 26,07% респондентів зазначили потребу у освітніх послугах (набуття нових знань) та 24,07% перебувають у статусі безробітного і потребують працевлаштування¹.

Зважаючи на необхідність професійної реінтеграції, вважаємо за доцільне наголосити на діяльності Державної служби зайнятості щодо підтримки ветеранів шляхом надання грантів на власну справу. Станом на червень 2024 року було ухвалено 745 рішень (із поданих 1702 заяв) вартістю 341 млн грн щодо надання грантів учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей на створення або розвиток власного бізнесу. Так, шляхом надання грантів було створено 1393 робочих місця, що є внеском не тільки процес реінтеграції ветеранів, а й також на зниження навантаження на ринку праці².

Важливим аспектом реінтеграції є надання можливості опанувати професії, які є нині затребуваними на ринку праці. Станом на червень 2024 від початку року було видано 1161 направлення на навчання, з яких 1092 отримали учасники бойових дій та 63 – особи, які отримали інвалідність внаслідок війни. Так, з січня по червень 2024 року було працевлаштовано 3,4 тис. осіб серед людей з інвалідністю внаслідок війни та 1,2 тис. осіб серед учасників бойових дій³.

Слід наголосити на тому, що спектр соціальної підтримки потребуватиме наповнення з огляду на тривалість бойових дій та чисельність інвалідизованого населення

внаслідок війни. Таким чином, найбільш критичними зонами для удосконалення соціального забезпечення, на думку нинішніх військовослужбовців, є підтримка фізичного здоров'я (7,71%), зокрема послуги з відновлення, та забезпечення житлом (9,26%). Варто акцентувати, що важливими для військовослужбовців є питання працевлаштування (32,66%), послуги освіти та перекваліфікації (7,36%) та реінтеграції (10,74%). Це свідчить про наміри військовослужбовців повертатись до цивільного та трудового життя, тому зусилля держави, громадськості та бізнесу одночасно із забезпеченням якісної та довготривалої реабілітації мають бути спрямовані на реінтеграційні програми. Зазначене також демонструють результати опитування: 52,87% планують повернутися до роботи та навчання після демобілізації, а 62,89% висловили намір займатися власною справою та 16,62% готові бути найманими працівниками⁴.

Продовжуючи тему вагомості ролі бізнесу у реінтеграції ветеранів, варто наголосити на тому, що українські компанії уже беруть активну участь у програмах, спрямованих на розвиток безбар'єрності та забезпечення поваги до різноманіття. Успішні кейси щодо інклюзивності втілює ІТ-компанія SoftServe у межах діяльності спільноти «Бізнес без бар'єрів», які поділяють філософію безбар'єрності, інклюзивності та різноманіття⁵. Основні зусилля цих програм спрямовані на допомогу демобілізованим колегам повернутися до роботи та їх підтримку на різних етапах. Оскільки процес кар'єрної реінтеграції є довготривалим та багаторівневим, з метою його ефективності компанія залучає фахівців різних напрямів та рівнів: HR- та CSR-спеціалістів, ресурс-менеджерів, колег з SoftServe University, Total Rewards фахівців. Завдяки злагодженій співпраці та якісній координації ветерани мають змогу отримати належний професійний супровід під наглядом Talent Success Leadership команди. Крім того, для фахівців, які безпосередньо працюють з ветеранами, було організовані тренінги та сертифікації від провідних установ, таких як Міжнародне товариство з управління людськими ресурсами (SHRM)

кар'єрного та професійного зростання ветеранів. Онлайн опитування серед ветеранів та діючих військовослужбовців / Український фонд ветеранів. 2024. 20 с. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/aktualni-potreby-ta-bachennia-mozhlyvostey-dlia-kar-ierno-ho-i-profesiy-no-ho-zrostannia-veteraniv/> (дата звернення: 10.09.2024).

1 Там само.

2 Гранти для ветеранів та другого із подружжя. Статистика: Інфографіка / Державна служба зайнятості. URL: <https://dcz.gov.ua/stat/infograph> (дата звернення: 10.09.2024).

3 Там само.

4 Актуальні потреби та бачення можливостей для кар'єрного та професійного зростання ветеранів. Онлайн опитування серед ветеранів та діючих військовослужбовців / Український фонд ветеранів. 2024. 20 с. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/aktualni-potreby-ta-bachennia-mozhlyvostey-dlia-kar-ierno-ho-i-profesiy-no-ho-zrostannia-veteraniv/> (дата звернення: 10.09.2024).

5 Спільнота «Бізнес без бар'єрів». URL: <https://business.diia.gov.ua/business-without-barriers-community> (дата звернення: 10.09.2024).

та Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), задля кращого розуміння потреб ветеранів та налагодження дієвих процесів з людиноцентричним підходом¹. Слід наголосити, що спільні зусилля бізнесу, громадськості та виконавчих органів, спрямовані на реінтеграцію ветеранів у суспільний та професійний простір, є передумовою соціальної згуртованості, економічного зростання та людиноцентричного відновлення.

Попри те, що захист соціальних прав завжди був одним із першочергових питань розвитку України як соціальної держави, наслідки війни загострили потребу захисту прав, відповідно до умов Європейської соціальної хартії, яка була підписана у 1999 році та набула чинності в Україні у 2006 році. В умовах війни стандарти Європейської соціальної хартії є актуальними для України, оскільки Хартія акцентує на захисті осіб із вразливих груп, зокрема на особах з інвалідністю та внутрішньо переміщених особах². Триваючі бойові дії створюють значний вплив на сферу зайнятості, що відображається на потребі посиленої уваги до захисту трудових прав з метою мінімізації соціальної вразливості працюючого населення. Попри те, що трудове законодавство зазнає значних змін внаслідок появи нових суб'єктів ринку праці та не є досконалим у контексті захисту їхніх соціальних та трудових прав, за дослідженням Європейської бізнес асоціації якості життя, показник задоволеності роботою у 2024 році має найвищу оцінку – 48%, що відображає нижчий результат порівняно з минулорічними настроями населення (52% у 2023 році). Варто підкреслити, що інші фактори теж продемонстрували значне зниження. Зокрема, у 2024 році рівень безпеки становить 6% порівняно з 21% у 2023 році, якість соціального життя – 38% порівняно з 50% у 2023 році, а рівень задоволеності життям в Україні – 21% порівняно з 37% у 2023 році³. Так, Глобальний індекс щастя України у 2024 році становить 4,87 (105-те місце) порівняно з 5,07 (92-ге місце) у 2023 році⁴.

1 Sustainability Report 2023. 64 p. URL: <https://www.softserveinc.com/files/csr/softserve-corporate-social-responsibility-report-2023.pdf> (дата звернення: 10.09.2024).

2 Семінар «Європейська соціальна хартія та Україна». Новини та заходи / Офіс Ради Європи в Україні. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/seminar-european-social-charter-and-ukraine-> (дата звернення: 10.09.2024).

3 Барометр якості життя 2024. Аналітичний звіт. Gradus Research. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/07/Gradus_Full-Report_EBA_ukr_26062024.pdf (дата звернення: 10.09.2024).

4 Average Life Evaluation. World Happiness Report. Appendices & Data. URL: <https://worldhappiness.report/data/> (дата звернення: 10.09.2024).

Підбиваючи підсумки, доцільно висвітлити першочергові пункти дій на шляху до відновлення економічної стабільності країни:

1. Всебічне відновлення та реінтеграція ветеранів.
2. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб на регіональному ринку праці.
3. Залучення суспільних інститутів та бізнесу до поширення інклюзії.
4. Підтримка громад у реалізації програм інклюзивної реінтеграції.
5. Розробка ефективного механізму повернення українських біженців.

Однозначно, відновлення в умовах триваючих бойових дій є викликом для українського суспільства та виконавчих органів влади, замишаючи «під прицілом» не лише інфраструктуру та економіку, а й головну цінність демократичної держави — безпеку людини. Нині соціально-економічний аспект безпеки є інструментом зниження впливу боротьби зі змінами в українському суспільстві, які посилюють його вразливість до наслідків війни. Детально проаналізовані у дослідженні причини нинішньої соціальної вразливості дають підстави стверджувати також про вплив на неї соціальної мобільності, породженої наслідками війни. Внутрішньо переміщені особи (як просторово, так і у професійній площині), мобілізація чоловіків, виїзд значної частини населення (здебільшого жінок та дітей) за кордон призвели до неможливості належним чином здобути освіту, отримати доступ до медичних послуг, здійснювати особистісний та професійний розвиток, що впливає не тільки на якість життя, а й на формування соціально-економічної незахищеності. Відтак, в умовах перманентної загрози, емоційного напруження, життєвої дезорієнтації людина втрачає можливість раціонально реагувати на соціальні ризики. Таким чином, зважаючи на аналіз емпіричного матеріалу, можемо зробити висновки про тісний взаємозв'язок між соціальною вразливістю та соціальною мобільністю працівників, що презентує останню не тільки як результат намірів щодо покращення якості життя, а й також як індикатор вразливості суспільства.

Висновки. Отже, результати дослідження свідчать про міцний взаємозв'язок між соціальною вразливістю та соціальною мобільністю. Крім того, дослідження демонструє змінену внаслідок війни залежність: якщо за звичних умов функціонування економіки та суспільства процеси соціальної мобільності трансформуються під впливом ймовірності настання соціальних ризиків,

то під час воєнного стану соціальна мобільність є фактором, який посилює соціальну вразливість. Відтак, безпека (політична, екологічна та соціально-економічна), захист (фізичний та соціальний) та мобільність (безбар'єрність інфраструктури) є першочерговими завданнями, на які мають бути спрямовані програми відновлення та розвитку. Згаданий у дослідженні рівень оцінювання життя громадянами та показник щастя дають підстави стверджувати, що державні програми та громадські ініціативи повинні посилювати доброчесність, належне врядування та демократичність не лише з метою соціально-економічної відбудови, а й також задля уможливлення євроінтеграції. Сприяння створенню інклюзивного середовища для реабілітації та реінтеграції ветеранів війни і осіб, які отримали інвалідність внаслідок війни, й поверненню та інтеграції вимушено переміщених осіб з урахуванням людиноцентричного та гендерно-чутливого підходів слугуватиме інвестиціями в розви-

ток людського капіталу не лише поточного, а й майбутніх поколінь, а також забезпечить накопичення соціально-економічного добробуту. Варто зауважити, що соціальну мобільність, як фактор посилення соціальної вразливості, неможливо уникнути, оскільки нині просторове, соціальне та професійне переміщення населення насамперед викликане необхідністю забезпечення безпеки. Проте можливим та актуальним є мінімізація соціальних ризиків та розроблення ефективного механізму у разі їх настання шляхом розвитку навичок через програми професійної переорієнтації, зміцнення інклюзивних інститутів, залучення бізнесу та громадськості, розширення професійних можливостей для жінок. Таким чином, впровадження заходів, спрямованих на зниження рівня соціальної вразливості, є важливим аспектом не лише у контексті повоєнної відбудови, а й для досягнення цілей на шляху до європейської інтеграції, що становить дослідницький інтерес для подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Малиновська О. А., Яценко Л. Д. Вплив зумовленої війною вимушеної міграції за кордон на стан трудового потенціалу України в контексті соціальної стійкості. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 2(34). С. 7–25. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2\(34\)-7-25](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2(34)-7-25)
2. Майданик І. П. Деякі регіональні особливості вимушеної міграції з України: столиця та інші регіони. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 2(56). С. 44–61. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.02.044>
3. Libanova E. M., Pozniak O. V. War-driven wave of Ukrainian emigration to Europe: an attempt to evaluate the scale and consequences (the view of Ukrainian researchers). *Statistics in Transition new series*. 2023. No. 24(1). P. 259–276. DOI: <https://doi.org/10.59170/stattrans-2023-014>
4. Cottle Hunt E., Caliendo F. N. Social security and risk sharing: the role of economic mobility across generations. *Int Tax Public Finance*. 2023. No. 30. P. 1374–1407. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10797-022-09761-x>
5. Neidhöfer G., Ciaschi M., Gasparini L. et al. Social mobility and economic development. *J Econ Growth*. 2024. No. 29. P. 327–359. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10887-023-09234-8>
6. Alfano V., Mariotti I., Nappo N. et al. Work-life balance during the COVID-19 pandemic. A European perspective. *J. Ind. Bus. Econ.* 2024. No. 51. P. 1041–1065. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40812-024-00316-1>
7. Bilgel F., Karahasan B. C. Understanding Covid-19 Mobility Through Human Capital: A Unified Causal Framework. *Comput Econ*. 2024. No. 63. P. 793–833. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10614-023-10359-6>
8. Kawaguchi D., Kitao S., Nose M. The impact of COVID-19 on Japanese firms: mobility and resilience via remote work. *Int Tax Public Finance*. 2022. No. 29. P. 1419–1449. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10797-022-09749-7>
9. Piton C., Rycx F. A Broken Social Elevator? Employment Outcomes of First- and Second-Generation Immigrants in

References

1. Malynovska, O. A., & Yatsenko, L. D. (2024). The impact of war-related forced migration abroad on the state of Ukraine's labor potential in the context of social sustainability. *Problems and Prospects of Economy and Management*, 2(34), 7–25. doi: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2\(34\)-7-25](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2(34)-7-25) (in Ukrainian)
2. Maidanik, I. P. (2024). Some Regional Peculiarities of Forced Migration from Ukraine: the Capital and Other Regions. *Demography and Social Economy*, 2(56), 44–61. doi: <https://doi.org/10.15407/dse2024.02.044> (in Ukrainian)
3. Libanova, E. M., & Pozniak, O. V. (2023). War-driven wave of Ukrainian emigration to Europe: an attempt to evaluate the scale and consequences (the view of Ukrainian researchers). *Statistics in Transition, new series*, 24(1), 259–276. doi: <https://doi.org/10.59170/stattrans-2023-014>
4. Cottle Hunt, E., & Caliendo, F. N. (2023). Social security and risk sharing: the role of economic mobility across generations. *Int Tax Public Finance*, 30, 1374–1407. doi: <https://doi.org/10.1007/s10797-022-09761-x>
5. Neidhöfer, G., Ciaschi, M., Gasparini, L. et al. (2024). Social mobility and economic development. *J Econ Growth*, 29, 327–359. doi: <https://doi.org/10.1007/s10887-023-09234-8>
6. Alfano, V., Mariotti, I., Nappo, N. et al. (2024). Work-life balance during the COVID-19 pandemic. A European perspective. *J. Ind. Bus. Econ.*, 51, 1041–1065. doi: <https://doi.org/10.1007/s40812-024-00316-1>
7. Bilgel, F., & Karahasan, B.C. (2024). Understanding Covid-19 Mobility Through Human Capital: A Unified Causal Framework. *Comput Econ.*, 63, 793–833. doi: <https://doi.org/10.1007/s10614-023-10359-6>
8. Kawaguchi, D., Kitao, S., & Nose, M. (2022). The impact of COVID-19 on Japanese firms: mobility and resilience via remote work. *Int Tax Public Finance*, 29, 1419–1449. doi: <https://doi.org/10.1007/s10797-022-09749-7>
9. Piton, C., & Rycx, F. (2021). A Broken Social Elevator? Employment Outcomes of First- and Second-Generation

- Belgium. *De Economist*. 2021. No. 169. P. 319–365. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10645-021-09385-2>
10. Rohenkohl B. Intergenerational income mobility: New evidence from the UK. *J Econ Inequal*. 2023. No. 21. P. 789–814. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10888-023-09577-7>
 11. Abolhassani M. Productivity Spillovers of Superior Firms Through Worker Mobility. *De Economist*. 2024. No. 172, P. 1–23. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10645-023-09431-1>
 12. Behera J., Jain A., Sharma R. The nexus between labour mobility and innovation: an empirical analysis. *J. Ind. Bus. Econ*. 2024. No. 51. P. 551–584 (2024). DOI: <https://doi.org/10.1007/s40812-024-00305-4>
 13. Bidwell M., Choi K., Fernandez-Mateo I. Brokered Careers: The Role of Search Firms in Managerial Career Mobility. *ILR Review*. 2023. No. 76(1). P. 210–240. DOI: <https://doi.org/10.1177/00197939221096112>
 14. Hollister M., Karunakaran A., Cohen L.E. An Ecological Model of Task Disruption: The Impact of Partial Automation of Jobs through AI. *Academy of Management Proceedings*. 2023. No. 1. DOI: <https://doi.org/10.5465/AMPROC.2023.13876abstract>
 15. Hunt J., Cockburn I.M., Bessen J. Is Distance from Innovation a Barrier to the Adoption of Artificial Intelligence? *National Bureau of Economic Research, Working Paper*. 2024. No. 33022. DOI: <https://doi.org/10.3386/w33022>
 16. Xiao J., Dahlstrand A. L. Skill-biased acquisitions? Human capital and employee mobility in small technology firms. *Small Bus Econ*. 2023. No. 60. P. 1219–1247. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-022-00654-1>
 17. Adhikari A., Vethman S., Vos D. et al. Gender mobility in the labor market with skills-based matching models. *AI Ethics*. 2024. No. 4. P. 163–167 (2024). DOI: <https://doi.org/10.1007/s43681-023-00410-5>
 18. Thomas D., Jang S., Scandlyn J. The CHASMS conceptual model of cascading disasters and social vulnerability: The COVID-19 case example. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 2020. No. 51, 101828. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101828>
 19. Sneha B., Sunil N. A review of socio-economic vulnerability: The emergence of its theoretical concepts, models and methodologies. *Natural Hazards Research*. 2023. Vol. 3(3). P. 563–571 DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nhres.2023.05.005>
 20. Calderón-Larrañaga A., Dekhtyar S., Vetrano D., Bellander T., Fratiglioni L. COVID-19: Risk accumulation among biologically and socially vulnerable older populations. *Ageing Research Reviews*. 2020. No. 63. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.arr.2020.101149>
 21. Fallah-Aliabadi S., Fatemi F., Heydari A., Khajehamini M., Lotfi M., Mirzaei M., Sarsangi A. Social vulnerability indicators in pandemics focusing on COVID-19: A systematic literature review. *Public Health Nursing*. 2022. Vol. 39(5), P. 1142–1155. DOI: <https://doi.org/10.1111/phn.13075>
 22. Андрусин Н. І. Соціальна вразливість населення: дефініції, підходи до розуміння та оцінювання. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-42>
 23. Риндзак О. Т. Соціальна вразливість населення та її понятійно-термінологічне забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-79>
 24. Бідак В. Я. Соціальна вразливість населення України у фокусі зміцнення національної безпеки. *Регіональна*
- Immigrants in Belgium. *De Economist*, 169, 319–365. doi: <https://doi.org/10.1007/s10645-021-09385-2>
 10. Rohenkohl, B. (2023). Intergenerational income mobility: New evidence from the UK. *J Econ Inequal*, 21, 789–814. doi: <https://doi.org/10.1007/s10888-023-09577-7>
 11. Abolhassani, M. (2024). Productivity Spillovers of Superior Firms Through Worker Mobility. *De Economist*, 172, 1–23. doi: <https://doi.org/10.1007/s10645-023-09431-1>
 12. Behera, J., Jain, A., & Sharma, R. (2024). The nexus between labour mobility and innovation: an empirical analysis. *J. Ind. Bus. Econ.*, 51, 551–584. doi: <https://doi.org/10.1007/s40812-024-00305-4>
 13. Bidwell, M., Choi, K., & Fernandez-Mateo, I. (2023). Brokered Careers: The Role of Search Firms in Managerial Career Mobility. *ILR Review*, 76(1), 210–240. doi: <https://doi.org/10.1177/00197939221096112>
 14. Hollister, M., Karunakaran, A., & Cohen, L.E. (2023). An Ecological Model of Task Disruption: The Impact of Partial Automation of Jobs through AI. *Academy of Management Proceedings*, 1. doi: <https://doi.org/10.5465/AMPROC.2023.13876abstract>
 15. Hunt, J., Cockburn, I. M., & Bessen, J. (2024). Is Distance from Innovation a Barrier to the Adoption of Artificial Intelligence? *National Bureau of Economic Research, Working Paper*, 33022. doi: <https://doi.org/10.3386/w33022>
 16. Xiao, J., & Dahlstrand, A. L. (2023). Skill-biased acquisitions? Human capital and employee mobility in small technology firms. *Small Bus Econ*, 60, 1219–1247. doi: <https://doi.org/10.1007/s11187-022-00654-1>
 17. Adhikari, A., Vethman, S., Vos, D. et al. (2024). Gender mobility in the labor market with skills-based matching models. *AI Ethics*, 4, 163–167. doi: <https://doi.org/10.1007/s43681-023-00410-5>
 18. Thomas, D., Jang, S., & Scandlyn, J. (2020). The CHASMS conceptual model of cascading disasters and social vulnerability: The COVID-19 case example. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, 101828. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101828>
 19. Sneha, B., & Sunil, N. (2023). A review of socio-economic vulnerability: The emergence of its theoretical concepts, models and methodologies. *Natural Hazards Research*, 3(3), 563–571. doi: <https://doi.org/10.1016/j.nhres.2023.05.005>
 20. Calderón-Larrañaga, A., Dekhtyar, S., Vetrano, D., Bellander T., & Fratiglioni, L. (2020). COVID-19: Risk accumulation among biologically and socially vulnerable older populations. *Ageing Research Reviews*, 63. doi: <https://doi.org/10.1016/j.arr.2020.101149>
 21. Fallah-Aliabadi, S., Fatemi, F., Heydari, A., Khajehamini, M., Lotfi, M., Mirzaei, M., & Sarsangi, A. (2022). Social vulnerability indicators in pandemics focusing on COVID-19: A systematic literature review. *Public Health Nursing*, 39(5), 1142–1155. doi: <https://doi.org/10.1111/phn.13075>
 22. Andrusyshyn, N. I. (2022). Social vulnerability of the population: definitions, approaches to understanding and assessment. *Economy and Society*, 37. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-42> (in Ukrainian)
 23. Ryndzak, O. T. (2021). Social vulnerability of the population and its conceptual and terminological support. *Economy and Society*, 33. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-79> (in Ukrainian)
 24. Bidak, V. Ya. (2023). Social vulnerability of the population of Ukraine in the focus of strengthening national

- економіка*. 2023. № 3. С. 70-85 DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-3-6>
25. Стожок Л. Г. Соціально-економічне підґрунтя соціальної вразливості працездатного населення. *Економіка України*. 2024. № 9(754). С. 64-94. DOI: <https://doi.org/10.15407/econo-myukr.2024.09.064>
- security. *Regional Economy*, 3, 70-85. doi: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-3-6> (in Ukrainian)
25. Stozhok, L. H. Socio-economic background of the social vulnerability of working-age population. *Economy of Ukraine*, 9(754), 64-94. doi: <https://doi.org/10.15407/econo-myukr.2024.09.064> (in Ukrainian)

Alina Stozhok,

PhD Student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, 54/1, Beresteysky prospect (Prospect Peremogy), Kyiv, 03057, Ukraine
 stozhokalina@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1315-7854>

EMPLOYEE SOCIAL MOBILITY AS AN INDICATOR OF SOCIAL VULNERABILITY

The article highlights the relationship between social vulnerability and social mobility, with the latter serving as both a factor of vulnerability and a predictor of social risks, especially in the context of ongoing hostilities engendered by Russia's full-scale invasion. The study employed various methods, including induction, deduction, generalization, classification, analysis, comparison, data processing, and a systematic approach. The article examines the social vulnerability index across different geographical regions and emphasizes the importance of utilizing this index for the Ukraine recovering taking into account implications of Russia's invasion. The factors contributing to the increase in social vulnerability are analyzed, with significant attention given to the forced migration of the Ukrainian population, physical and mental trauma, labor market restructuring, and inequality in access to social services. The author advocates for the coordinated involvement of the state, businesses, and public institutions in the rehabilitation and integration of socially vulnerable individuals. This includes the accumulation of social and human capital, providing access to social protection systems, creating an inclusive environment, and developing programs for the return of Ukrainian war refugees. The activities of the State Employment Service to support veterans, combatants, and veterans with disabilities are also examined. The article reviews the involvement of Ukrainian companies in the professional integration of veterans by creating an inclusive environment and offering professional training opportunities. Key indicators of quality of life and happiness are analyzed to underscore the priority of implementing programs that strengthen integrity, good governance, and democracy, with consideration for human-centered and gender-responsive approaches. The article also substantiates the importance of initiatives and measures to enhance socio-economic sustainability and state recovery to achieve the goals of European integration. Finally, it is proved that under martial law, the social mobility of the working population exacerbates social vulnerability, thereby increasing the likelihood of social risks.

Keywords: *Social Vulnerability, Social Mobility, Employees, Social Risks, Human Capital, European Integration.*

JEL Classification: J62; J24; J28; M15; M54.

In cites: Stozhok, A. (2024). Employee social mobility as an indicator of social vulnerability. *Social Economics*, 68, 94-104. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-08> (In Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 04.10.2024 р.
 Стаття рекомендована до друку 10.11.2024 р.

The article was received by the editors 04.10.2024.
 The article is recommended for printing 10.11.2024.